

Somogyi-könyvtári híradó

A NYOLCADIK ÉVFOLYAMÁBAN járó s két esztendeje évnegyedenként megjelenő Somogyi-könyvtári híradó csinos kiállítású, színvonalas tartalmú füzetek — mint maga a kibocsátó intézmény is — sajátos szerepet töltenek be városunk kulturális életében. Ha nem is pótolhatják a sokszor, s egyre sürgetőbben hiányolt, névvel már rendelkező helyismereti folyóiratot (Szegei Szemle), cikkeikkel, értékes adalékaikkal sejtetni engedik, hogy a város múltja és jelene iránt egyaránt érdeklődő kutatók milyen intenzív feltáró munkát végezhetnek jobb publikációs lehetőségek esetében.

A bemutatásra kerülő kiadvány nem folyóirat. Elsősorban a sajátos könyvtári-könyvtárosi igények hozták létre. A Műhelymunka c. rovat, amely a terjedelemben jelentősebb részét teszi ki, a könyvtár szervezeti, működési problémáiról és módszertani kérdésekről elsősorban a szakembereknek szól, tájékoztató. Ilyen vonatkozású cikkei de akad közöttük szélesebb érdeklődésre számot tartó írás is. (Pl. Péter László: A Somogyi-könyvtár mint tudományos műhely, 1968: 1—2.) A Krónika rovat, amelyben az írásokról könyvtárunkról c. összeállítás is rendszeresen is megjelenik, pontos adataival a majdani kutatók munkáját könnyíti meg.

Aligha tévedünk, ha a híradó legmaradandóbb részének az Örökség (korábban Szegei örökség) c. rovat fellapozni az utóbbi két és fél évfolyam számait. A szerkesztő Péter írásait tartjuk. Ezekért érdemes újra László legtöbbjéről jubileumokhoz kapcsolódva értékes cikkeket közölni e rovat keretében. A figyelemfelhívás szándékával, de a teljesség igénye nélkül szeretnénk áttekintést adni e helytörténeti-helyismereti jellegű cikkekről.

A VÁROS RÉGEBBI MÚLTJÁVAL kapcsolatos Hábermann Gusztáv tanulmánya Gegus Dániel szegedi Corpus Juris fordításáról (1967: 1.), amely jogtörténetileg is jelentős eredményeket tartalmaz. A tavalyi Dugonics-évfordulóra jelent meg Gyuris Györgynek az íróra, Csongor Győzőnek pedig a Dugonics-Társaságra való emlékezése (1968: 3.). Ezevben megindult a Társaság évkönyv-mutatónak közlése is (1969: 1.).

Móra Ferenc egyik jelentős publicisztikai írásának születési körülményeit Péter László tárja elénk (Szent-istván napi vezércikk, 1918. 1968: 4.). E szám egyébként Móra-leveleket s az 1918-as, kulturális értékű könyvtári beszámolót is tartalmazza. Az 1919-es beszámolót a következő számban (1969: 1) olvashatjuk. Hasonló tárgykörű, az egész Kultúrpalotára — tehát a múzeumra is — kiterjedő Bezzeredy István Négy jelentés (1917—1920) c. elemző írása a tanácsköztársasági emlékszámban (1969: 2.).

AZ ÖTVENÉVES FORRADALMAK emlékét több közlemény is idézi. Péter László bibliográfiája (Az öszirózsa forradalom és a Tanácsköztársaság Szegeden, 1968: 4.) nélkülözhetetlen segédeszköz a kérdésről foglalkozók számára. Két tanulmánya (A szegedi Nemzeti Tanács történetéhez, 1968: 4.; A forradalmak szegedi publicisztikája, 1969: 2.) nagyobb nyilvánosságot is megérdemelt volna. Oltvai Ferenc levéltári források alapján ad áttekintést A szegedi direktorium 1918—1919-es történetének sorsdöntő könyvtáráról (1968: 3.). A város momentumával, a francia megszállással két szerző is foglalkozik. Bakos László írásának (A francia cenzúra Szegeden 1919-ben, 1967: 3.) említése mellett fokozottan hangsúlyozzuk Palásti László csak itt publikált kutatási eredményeit (Szegei kutatások Nyugat-Európában, 1969: 2.), amelyek a szegedi francia városkormányzók és a hírhedt Vyx alezredes személyi adatait is tartalmazza a francia Hadilevéltár anyagai alapján.

Francia vonatkozásokat tartalmaz Péter László újabb bibliográfiája (Politzer György 1903—1942, 1969: 2.) is, amely az egykori 1919-es szegedi kommunista diák, a későbbi marxista filozófus emlékét idézi, akít a németek a francia ellenállás harcosaként lőttek agyon. Megszívlelendő az a felhívás, amelyet a szerkesztő egyetemünk érintett tanszékeihez intéz Politzer munkásságának feldolgozása kapcsán.

A felszabadult város történetéhez két adalékot kapunk. Szeged mindennapi életéhez 1944—1945-ben is hozzá-tartozott a ma is megjelenő napilap sorsa. A nemrég távozott főszerkesztő cikkéből ezzel kapcsolatban több új adatot is megtudhatunk 1944 őszének lázas napjairól. (Lőkös Zoltán: A Dél-magyarország újjászülése, 1968: 1—2.) Igen érdekes az az 1945 tavaszán Szegeden sokszorosított előadászöveg is, amelyet a közreadó szerkesztő minden bizonnyal joggal tulajdonít Révai Józsefnek, az MKP akkori vezető teoretikusának (Polgári és népi de-mokrácia, 1967: 2.).

TAVASZI FÁRADTSÁG

Várszegi Tamás rajza

AZT JEGYEZZÜK MÉG MEG, hogy érthetetlen, miért nem tarja számon a Somogyi-könyvtári híradó történeti vonatkozású írásait a Századok folyóiratszemele, illetve bibliográfiai rovata. A kiadvány jellegével összefüggő formai megfontolások játszanak-e itt szerepet, vagy esetleg el sem jut a híradó az illetékesekhez, nem tudjuk. Az bizonyos, hogy egy publikáció értékét nem megjelenési helye határozza meg. Ellenkezőleg: az íráskor milyensége adja meg a kiadvány értékét, rangját. — A Somogyi-könyvtári híradó színvonalas kiadvány.

E kiadványt is a József Attila Tudományegyetem Központi Könyvtárának xerox sokszorosítója készíti.

R. J.

Labdarúgás a két egyetemen

A két egyetemen van kb. 20—25 hallgató, köztük 2—3 már végzett, akik szeretik a labdarúgást és alávetik magukat a szervezett formáknak; ezek a hallgatók a SZEOL III. csapatában játszanak. A csapat edzője Faragó Gyula, a SZOTE dolgozója, a csapat intőzője dr. Sárkány Béla, a JATE adjunktusa. A SZEOL III. a városi tartalékbajnokságban játszik (13 csapat vesz benne részt), tavaszi—ősz fordulóval. A csapat helye az Ady-tér; mérkőzéseit is itt rendezik: évente 12-t.

Ebből a gárdából kerülnek ki azok a játékosok is, akik — más egyesületekben játszó egyetemi hallgatók — a minden évben megrendezendő Or-

szágos Főiskolai Bajnokságban a szegedi egyetemek színeit képviselik.

A csapat edzéseit is az Ady-téren tartanák, ha lenne rá mód. A SZEOL III-nak az Ady-tér igen jó hely lenne az edzésekre és a mérkőzésekre egyaránt, mert az egyetemi hallgatóknak nem kell messze menniük az egyetemektől.

Az 1969. évi Főiskolai Bajnokságban is szerepelt a két egyetem válogatottja. Ezt a bajnokságot különben a BLASZ rendezte, akinek az egyetemekhez nem sok köze van. Az egyetem csapata március 27-én Szarvason a helyi Felsőfokú Mezőgazdasági Technikum csapata ellen 1:0-ra nyert, és továbbjutott; de az április 9-re kisorsolt miskolci EAFK elleni mérkőzésre nem tudott eljutni, mivel a SZOTE válogatottja Lengyelországban portyázott, a JATE játékosai pedig otthon voltak, lévén tavaszi szünet. Bár a BLASZ szóbeli ígéretet adott arra, hogy a mérkőzést el lehet halasztani egy héttel későbbre, ezen ígérete után három nappal írásban azt közölte, hogy a mérkőzést április 9-én le kell játszani. Így az egyetem csapata kiesett a további küzdelmekből.

A Szegedi Egyetem egyik utóbbi száma sportrovatóban megjelentekkel, nevezetesen a március 27-én Szegeden megrendezett SZOTE—JATE mérkőzéssel kapcsolatban meg szeretném jegyezni azt, hogy a Szarvason lejátszott főiskolai bajnoki mérkőzésen 7 SZOTE és 4 JATE játékos és egy végzett hallgató szerepelt. Mi lett volna a tudományegyetemiekkel, ha a SZOTE teljes erővel vonul fel?

Elég régen vagyok e csapat intőzője, s a sokévi tapasztalat alapján le lehet szűrni azt, hogy a két egyetem sportéletét úgy lehetne fellendíteni, ha igen aktív KISZ sportvezetők, megfelelő

sportfelelősök bevonásával, az egyetemek testnevelési tanszékeinek irányítása mellett, a SZEOL képviselőivel karöltve jóval szervezettebb, és ami ugyancsak fontos, jóval aktívabb sportéletet igyekeznek létrehozni. Elegendhetetlen követelmény kellene legyen az is, hogy a vezetői megbeszéléseken a vezetők, illetve helyetteseik ott legyenek. Próbáljunk áttérni az alkalmilag rendezett sportversengésekről a szervezett versenyekre; vonatkozik ez a karokon belüli, a karok közti, a két szegedi egyetem közti és az ország egyetemei közti rendezvényekre egyaránt.

DR. SÁRKÁNY BÉLA

Felsőoktatási intézmények bajnoksága

NOI KOSARLABDA:

1. BTK	5 5	196:106	20	
2. TTK	5 4	164:106	9	
3. Orvoskar	5 3	168:131	8	
4. Gyógyszerészkar	5 3	145:169	7	
5. Felsőfokú Elél. Tech.	5 1	114:169	6	
6. JTE	5	5	52:156	5

A BTK csapata az első fordulótól kezdve vezetett, biztosan, megingás nélkül nyerte bajnokságát.

FERFI KOSARLABDA:

1. Felsőfokú Elél. Tech.	6 5	1	345:192	11	
2. Orvoskar	6 5	1	239:173	11	
3. TTK	6 5	1	320:202	11	
4. Gyógyszerészkar	6 3	3	136:123	9	
5. JTK	6 3	4	94:135	9	
6. BTK	6 1	5	69:139	7	
7. Fels. Vasútf. Tech.	6	—	6	97:177	6

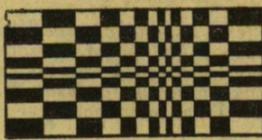
Az Orvoskar három ponttal kikapott a TTK-tól, utána nyolc ponttal legyőzte a FET együttesét. Az utolsó fordulóban a TTK súlyos vereséget szenvedett a FET csapatától, s így a három holtversenyből a FET került ki győztesen.

LABDARÚGÁS:

1. Fels. Vasútf. T.	6 4	2	—	16:3	10
2. Orvoskar	6 5	—	1	12:5	10
3. TTK	6 4	1	1	14:6	9
4. JTK	6 3	—	3	11:11	6
5. BTK	6 2	—	4	11:13	4
6. Fels. Elél. Tech.	6 1	4	1	9:13	7
7. Gyógyszerészkar	6	—	6	5:27	—

Az Orvoskar csapata öt mérkőzésen keresztül pontot sem vesztett, utolsó mérkőzésén azonban kikapott a Felsőfokú Vasútforgalmi Technikum csapatától, s így az jobb gólarányával veretlenül lett az első.

DANI VILMOS

S A K K

Rovatvezető:
dr. Mosonyi Kálmán

A KLASSZIKUS SAKK-ISKOLA
KIALAKULÁSA

Legutóbbi rovatunkban a romantikus sakkiskola két órájáról, Andersenről és Morphyról emlékeztünk meg játszmák, hadalások felidézésével. A „hallhatatlan játszma” nyomán többen megkérdezték: ma miért nem kombinálnak a sakkokzők ilyen szépen, ilyen kockázatosan, miért annyit a pozíciós „tologatás”. A kérdés persze nem ilyen egyszerű, ami előzőlt száz és néhány évvel modern volt, azzal ma már nehéz lenne versenyt nyerni. Előbb azonban csigázzuk fel még jobban az érdeklődést Andersen másik világhírű játszmaival, az „örökzöld játszmaival”.

Andersen—Dufresne. Berlin, 1852. 1. e4, e5, 2. H3, Hc6, 3. Fc4, Fc5, 4. b4. (Az Evans csel! Ma már ritka, mint a fehér holló, akkoriban mindennapos volt.) Fd4, 5. c3, Fa5, 6. d4, ed: 7. 0—0, d3, 8. Vb3, Vf6, 9. e5, Vg6, 10. Be1, Hg2, 11. Fa3, b5 (Mintán sötét magára szabadította a poklot, ellentámadással kísérletezik az anyagi előny visszaadásával.) 12. Vb5, Bb8, 13. Va4, Fb6, 14. Hbd2, Fb7, 15. He4, Vf5 (Mindkét fél élesen játszik, a következőkben ismertében persze jobb lett volna d2, majd utána elsáncolni. De ki látta volna közülünk előre azt, ami itt következik!) 16. Fd3, Vh5, 17. Hf6+! gf: 18. ef: Bg8, 19. Bad1!!! (Ezt a csodálatosan finom előkészítő lépést ma már senki sem játszaná meg egyszerűen, mert nem teljesen korrekt, másrészt mert helyette 19. Fe4! minden kockázat nélkül nyerne.) 19. ... Vf3: (Ez a lépés, amely azonnali matt elé állítja a világos királyt, azonnal vesztik. De csoda-e, hogy a világos kombinációját Dufresne nem látta? Mi talán láttuk volna?) 20. Be7+ He7: 21. Vd7+!!! Kd7: 22. Ff5+ Ke8, 23. Fd7+, Kf8, 24. Fe7 matt.

Az ilyen káprázatos teljesítménynek mai szemmel az a hibája, hogy az ellenfél újjal megmutatható hibát követett el, az tette lehetővé a nagy kombinációt. E játszmában például sötét elkerült volna minden bajt, ha a 19. lépésben nem üti le az f3 huszárt, hanem helyette Bg4-et játszik, s nemcsak a vezért támadja, hanem a királynak is egyszerűt biztosít g8-on át. De utólag könnyű okosnak lenni. Különbösen is a több mint 100 év alatt egy kötetre menő elemzést összeírják már arról az egyetlen lépésről.

Wilhelm Steinitz, Andersen utóda a világbajnoki trónon, akit legyőzött ellenfele osztrák Morphy-nak, Hannak pedig a sakk Michelangelójának nevezett, indította meg a romantikus iskola kritikáját, a ma „klasszikus iskolának” nevezett stílus kialakulását. Ahhoz, hogy egy szép kombináció létrejöhesse, meg kell teremteni az előfeltételeket. Morphy nem azért volt nagy, mert gyönyörű kombinációkat tudott kieszelni, hanem azért, mert a gyors fejlődés, a tiszteket aktív felállása, összejátszta jelentőségének felismerésével megteremtette a szép kombináció előfeltételeit. Ha az ellenfél önként adja a kombinációhoz szükséges tér és időelőnyt, a mai sakkokzők ugyancsak tudnak szépen kombinálni, csillogó játékkal kápráztatni. Ez azonban ma már ritkaságszámba megy, legtöbb esetben hosszszas pozíciós lavirozgatással kell azokat az apró előnyöket elérni, amelyek a döntést érlelik. Steinitz is korának gyermeke volt, jellemző, hogy párosmérkőzéseit Andersen ellen 8:6 arányban egyetlen döntetlen nélkül nyerte, de már azt írta, hogy „nem lehet eredményes a kombinációs pozíciós tültség nélküli, s nem lehet döntő a pozíciós tültség nélküli kombináció nélkül. A lényeges tültség feszültséget teremt, a feszültség alkalmas a kombinációra. Ha ezt az utóbbi alkalmat elszalasztjuk, elenyésszik a tültség is.”

Steinitz tanítását később Tarrasch továbbfejlesztette, majd dogmává merevítette, természetesen tehát, hogy ezek fölött is eljárt az idő. Azok a mozzanatok azonban, amiket Steinitz a múlt században előnyöknek minősített (fejlődési főlény, mozzanatkönség, centrum feletti uralom, ellenfél királyállásának gyengesége, gyenge pontok, lögő, izolált, kettős gyalogok az ellenfél táborában, nyitott vonalak birtoklása stb.), ma is nagyon megnövekedtek bennünket, ha hadállásunkban tapasztaljuk, lev mindenkünk megrvan arra, hogy a sakkokzős harmadik világbajnokát, aki koldus szerényen örege, reménytelőt megfosztottan, elborult elmével a századfordulón halt meg egy new york-i szanatóriumban, tisztelettel emlegetjük és a sakk legnagyobbjait között tartjuk számon.

MINIATŰROK

A Steinitz utáni kor sakkokzői is tudnak fényesen kombinálni — ha az ellenfél harvja őket játszani. A nagy sakkokzőval is előfordul, hogy hibázik — néha még az öreg Tomeros is szundikál. Ilyenkor a keserű ébredést egy rövid játszma, miniatűr mutatja be.

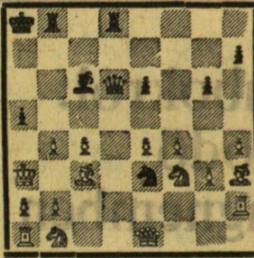
Réti Richard—Tartakower. Wien, 1910. 1. e4, c6, 2. d4, d5, 3. He3, de: 4. He4, Hf6, 5. Vd3, e5? (Ezt azért nem lett volna szabad megvárni) 6. de: Va5+, 7. Fd2, Ve5: 8. 0—0—! He4: (Ez pedig már több a soknál.) 9. Vd8+!!! Kd8: 10. Fg5+!, Kc7, 11. Fd8 matt.

Fine—Judovics. Moszkva, 1937. 1. d4, d5, 2. c4, e5, 3. Hc3, Hf6, 4. Hf3, e5, 5. Fg5, ed: 6. Hd4, e5, 7. Hdb5 lett volna nem kezdni kalandba a esalfa huszárral, hanem csendben visszavonulni f3-ra) 7. ... a5, 8. Hd5: (Az amerikai nagymester a válaszból megtanulja, hogy a szovjet mesterek közül még a második vonalbeliekre is vigyázn!

kell.) 8. ... ab: 9. Hf6+ Vf6:!! 10. Ff6: Fb4+ és világos feladta, mert ellenfele a vezért kamattal nyeri vissza.

TANULJ KOMBINÁLNI!

Annak illusztrálására, hogy napjainkban a „hideg északon” milyen tüzesen tudnak támadni, nézzünk egy állást egy fun versenyéről.

Koskinen—Kasanen. Helsinki, 1967. Világos: Ka3, Ve1, Ba1, Bh2, Fc3, Fh3; Hb1, Hf3, gy: a2, b2, b4, e4, f4, g3, h4 (15). Sötét: Ka3, Vd6, Bd8, Bb8, Hc3, Fc6, gy: a3, c4, e6, g6, h7 (11). Sötét eddig két tisztelet és 2 gyalogost áldozott, most már súlyos anyagi hátrányban van. Egyetlen megoldás: bemattolni az ellenfelet. Ez 4 lépésben sikerül neki. Hogyan?

Megfejtés az előző számból: Marache—Morphy; 11. ... Ff5! 12. Ff5: Hf5: 13. Fa3, Vg6, 14. Ff8: Vg5: 15. Fa3, de, 16. Fcl, Vg6, 17. Ff4, Bad8, 18. Ve2, Hd4! (Nincs mentés). 19. Bdl-re He3! 20. Vg6: He2+ és Bdl matt következik, 19. Va4-re pedig b5! 20. Va5: He2+ 21. Kh1, Hf4, 22. Bgl, Bdl, 23. g3, Vc6, 24. f3, Vf3 matt. A játszmában pedig... 19. Vc4, Hg3!!! 20. Vg6: Hde2 matt. Különleges végállás!

SZEGEDI Egyetem

A József Attila Tudományegyetem, a Szegedi Orvostudományi Egyetem és a Tanárképző Főiskola lapja Megjelenik havonta kétszer. Felelős szerkesztő: Papr Lajos Szerkesztőség: Szeged, Lillium u. 10. József Attila Tudományegyetem KISZ-klubja. Telefon: 15-451. Kiadástér felét: Kovács László, a Csongrád megyei Lapkiadó Vállalat igazgatója. Kiadóhivatal: Szeged, Magyar Tanácskötársaság útja 10. Telefon: 13-116, 13-500. A lapot az intézmények pártbizottságai terjesztik. Ára 1 forint. Előfizetés egy évre Szeged-Nyomda 17 forint.